

**T.C. ANTANANARİVO
BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ**

**YURT DIŞI YATIRIM
ÜLKE PROFİLİ
RAPORU**

Mayıs 2025

YURT DIŞI YATIRIM ÜLKE PROFİLİ

A. MADAGASKAR'DA İŐ ORTAMI

1. İő Ortamı

a. İő Ortamına İlişkin Genel Göstergeler

Madagaskar'da İş Yapma Kolaylığı (Doing Business 2020)		
Genel Bilgiler		
Bölge:	Sahra Altı	
Gelir Kategorisi:	Düşük Gelir	
Nüfus:	30,3 milyon*	
Başkent:	Antananarivo	
İş Yapma Sıralaması:	161	
İş Yapma Skoru:	47.7	
* World Bank, 2023		
İş Yapma Sıralaması Başlıkları	Sıralama/190	Skor/100
İşe Başlama:	80	88.5
İnşaat İzinlerinin Alınması:	182	35.9
Elektrik Bağlatma İzinleri:	186	24.1
Tapu Siciline Kayıt İşlemleri:	164	44.4
Kredi alma işlemleri:	132	40.0
Azınlık pay sahibi yatırımcılarının korunması işlemleri:	140	36.0
Vergilerin ödenmesi işlemleri:	134	62.6
Sınır ötesi ticaret işlemleri:	140	61.0
Sözleşmelerin uygulanması işlemleri:	136	50.0
İflasın çözümü işlemleri:	135	34.8

Kaynak: Doing Business 2020 Madagaskar Raporu.

Madagaskar, Hint Okyanusunda, nüfusu ve doğal zenginliği benzersiz olarak tanınan ve 592.000 km² yüz ölçüme sahip özelliğiyle dünyanın en büyük dördüncü adasıdır. Flora ve fauna açısından oldukça zengin olan ada, eşsiz biyoçeşitlilik, bozulmamış bir kıyı şeridi, değerli mineraller ve nadir metallerle bol miktarda doğal zenginlikle donatılmıştır.

Ülke doğal kaynak açısından oldukça zengin olmasına rağmen, yatırımlar konusunda zayıf bir talep mevcuttur. 2020 Dünya Bankası iş yapma sıralamasında 190 ülke içinde 161. sırada olan Madagaskar, iş yapma konusundaki alt başlıklarda ise 100 üzerinden 47,7 puan ile düşük bir performans sergilemektedir.

Ülkede yabancı yatırımı yasaklayan veya sınırlayan bir yasa yoktur ancak yatırımları zorlaştıran engeller bulunmaktadır. Madagaskar muazzam bir doğal potansiyele sahiptir ancak yetersiz altyapı, kredi ve finansal araçlara sınırlı erişim, arazi ve mülklerin mülkiyet haklarının yeterince güvenceye alınmamış olması yatırımların önündeki engellerdendir. Siyasi istikrarsızlıklar ve yolsuzluk, yerli ve yabancı yatırımları olumsuz etkilemektedir.

30 milyon nüfusa sahip olan ada, dünyadaki en yüksek yoksulluk oranlarından birine sahiptir. Adada, kişi başına milli gelir 500 doların biraz üzerindedir (2024 yılında 562 dolar). Nüfusun yaklaşık yüzde 80'inin, satın alma gücü paritesine göre günde 2,15 ABD dolarının altında bir gelirle yaşadığı tahmin edilmektedir.

Bir Sahra altı Afrika ülkesi olarak birçok konuda yeni yatırıma aç olan ülkede, sektörden sektöre değişmekle birlikte kar marjları yüksek olup yatırımcılara birçok fırsatlar sunmaktadır.

b. Şirket Kurulumuna İlişkin Mevzuat

Madagaskar'da 5 tür şirket kuruluşu mevcuttur:

Şirket Türü	Sermaye Limiti	Ortak Sayısı	Gerekli Belgeler
SARL (Limited Şirket)	Yok	En az 2 kişi	Şirket Statüsü (8 nüsha) Kuruluş Deklarasyonu (5 örnek) Kira Sözleşmesi (4 nüsha) Tapu Senedi veya 3 aydan eski olmayan hukuki durum belgesi Birinci dereceden sorumlu kişinin kimlik kartı ve fotokopisi Yabancılar için oturma izni Birinci dereceden sorumlu kişinin ikamet belgesi Şirket merkezinin, mahalle muhtarı (Chef Fokontany) tarafından tasdik edilmiş yerleşim yeri planı Hisse senedi çıkarma yetkisine sahip şirketler için mali uygunluk belgesi Diğer orijinal belgeler(Bakanlık izni, araç ruhsatı, ehliyet,...) Temsilcilik ise yasal olarak onaylanmış vekâletname Kayıt için online olarak yapılan başvurunun referans numarası
SARL.U. (Tek Kişilik Limited Şirket)	Yok	En az 1 kişi	Şirket Statüsü (8 nüsha) Kuruluş Deklarasyonu (5 örnek) Kira Sözleşmesi (4 nüsha) Tapu Senedi veya 3 aydan eski olmayan hukuki durum belgesi Birinci dereceden sorumlu kişinin kimlik kartı ve fotokopisi Yabancılar için oturma izni Birinci dereceden sorumlu kişinin ikamet belgesi Şirket merkezinin, mahalle muhtarı (Chef Fokontany) tarafından tasdik edilmiş yerleşim yeri planı Hisse senedi çıkarma yetkisine sahip şirketler için mali uygunluk belgesi Diğer orijinal belgeler(Bakanlık izni, araç ruhsatı, ehliyet,...) Temsilcilik ise yasal olarak onaylanmış vekâletname Kayıt için online olarak yapılan başvurunun referans numarası

SA (Anonim Şirket)	10.000.000 Ariary	En az 2 kişi	Şirket Statüsü (8 nüsha) Kuruluş Deklarasyonu (5 örnek) Kira Sözleşmesi (4 nüsha) Tapu Senedi veya 3 aydan eski olmayan hukuki durum belgesi Birinci dereceden sorumlu kişinin kimlik kartı ve fotokopisi Yabancılar için oturma izni Birinci dereceden sorumlu kişinin ikamet belgesi Şirket merkezinin, mahalle muhtarı (Chef Fokontany) tarafından tasdik edilmiş yerleşim yeri planı Hisse senedi çıkarma yetkisine sahip şirketler için mali uygunluk belgesi Diğer orijinal belgeler(Bakanlık izni, araç ruhsatı, ehliyet,...) Temsilcilik ise yasal olarak onaylanmış vekâletname Kayıt için online olarak yapılan başvurunun referans numarası Şirketin kuruluşuna dair Genel Kurul Kararı'nın zaptı Yönetim Kurulu Zaptı İştirak Taahhütleri ve Ödeme Beyanları İştirak Payı Senetleri İştirak taahhütlerinin ve pay bedellerinin ödendiğini gösteren belge Sermaye hesabı blokajına dair belge
SA.U.(Tek Kişilik Anonim Şirket)	2.000.000 Ariary	En az 1 kişi	Şirket Statüsü (8 nüsha) Kuruluş Deklarasyonu (5 örnek) Kira Sözleşmesi (4 nüsha) Tapu Senedi veya 3 aydan eski olmayan hukuki durum belgesi Birinci dereceden sorumlu kişinin kimlik kartı ve fotokopisi Yabancılar için oturma izni Birinci dereceden sorumlu kişinin ikamet belgesi Şirket merkezinin, mahalle muhtarı (Chef Fokontany) tarafından tasdik edilmiş yerleşim yeri planı Hisse senedi çıkarma yetkisine sahip şirketler için mali uygunluk belgesi Diğer orijinal belgeler(Bakanlık izni, araç ruhsatı, ehliyet,...) Temsilcilik ise yasal olarak onaylanmış vekâletname Kayıt için online olarak yapılan başvurunun referans numarası Şirketin kuruluşuna dair Genel Kurul Kararı'nın zaptı Yönetim Kurulu Zaptı İştirak Taahhütleri ve Ödeme Beyanları İştirak Payı Senetleri İştirak taahhütlerinin ve pay bedellerinin ödendiğini gösteren belge Sermaye hesabı blokajına dair belge

SCI (Gayrimenkul Şirketi)	100.000 Ariary	En az 2 kişi	Şirket Statüsü (8 nüsha) Kuruluş Deklarasyonu (5 örnek) Kira Sözleşmesi (4 nüsha) Tapu Senedi veya 3 aydan eski olmayan hukuki durum belgesi Birinci dereceden sorumlu kişinin kimlik kartı ve fotokopisi Yabancılar için oturma izni Birinci dereceden sorumlu kişinin ikamet belgesi Şirket merkezinin, mahalle muhtarı (Chef Fokontany) tarafından tasdik edilmiş yerleşim yeri planı Hisse senedi çıkarma yetkisine sahip şirketler için mali uygunluk belgesi Diğer orijinal belgeler(Bakanlık izni, araç ruhsatı, ehliyet,...) Temsilcilik ise yasal olarak onaylanmış vekâletname Kayıt için online olarak yapılan başvurunun referans numarası
---------------------------	----------------	--------------	---

Şirket kuruluşu için vergi dairesine başvuruda bulunarak işlemlere başlanması gerekmektedir. Diğer taraftan “Madagaskar Ekonomik Kalkınma Kurulu / Economic Development Board of Madagascar (EDBM)’in bürosu olan yerlerde bu Ofis, şirket kuruluşu gibi görevleri yerine getirmektedir. Ticari Şirketler Hakkındaki Kanun’da öngörülen tüm şirket türleri, EDBM bünyesinde ve/veya vergi dairelerinde kurulabilmektedir. EDBM nezdinde şirket kurmak isteyen mükellefler, vergi kimlik numarası (NIF- Numero d'Identification Fiscal) almak için online olarak <http://www.impots.mg/nif.php> adresine kayıt yaptırmak ya da yazışma formu doldurmak zorundadırlar.

Belirli kurallara (madencilik, kumar, radyo ve TV kanalları, telekomünikasyon, çevre ve orman, sağlık mesleği, tütün ve alkol, oteller...) tabi olan alanlarda faaliyet gösterecek olan şirketler için ilgili bakanlıklardan önceden izin alınması gerekir.

Madagaskar’da şube açılması mümkün olmakla beraber, şube bağımsız bir tüzel kişiliğe sahip değildir ve kendi adına hareket edemez. Buna irtibat bürosu, daimî temsilci veya temsilci bürosu, acente veya ticari ofis adı da verilebilir.

Şube'nin kendi yasal ve mali kişiliği yoktur ve kendi adına sözleşmeler yapamaz. Madagaskar yasası, faaliyetlerinden ve varlığından kaynaklanan hak ve yükümlülüklerin şirketin varlıklarına veya ona sahip olan kişiye dahil edilmesini sağlar. Amacı genellikle yabancı şirketin potansiyel müşterilere hizmet vermesini sağlamak, yerel olarak o ülkede temsil edilmesini sağlamak, ana şirket adına bilgi sağlamak, ana şirketin arama, reklam ve ticari faaliyetlerini sağlamaktır.

SDET veya yabancı hukuk yasal formu altındaki Şirket, Madagaskar'da faaliyet göstermek isteyen ticari faaliyette bulunan yabancı şirketlerin temsilcilerine yöneliktir. Bu nedenle, Madagaskar'daki ticari faaliyet, ana şirketinkiyle aynı olmalıdır. SDET, atanan ana şirketin yasal temsilcisi tarafından yönetilir.

Bir şirket, ana sözleşmedeki sürenin sona ermesi, Ticaret Mahkemesi tarafından erken fesih kararı veya ekonomik nedenlerle ortakların ve çoğunluğun kararı da dahil olmak üzere çeşitli nedenlerle feshedilir. Bu fesih nedenleri, şirketin yasal statüsünden bağımsızdır. Feshi takip eden tasfiye, şirketin borçlarının ödenmesi ve bakiyenin üyelere dağıtılması için şirketin varlıklarının paraya dönüştürülmesinden oluşur.

Tasfiye memuru, Madagaskar'da kurulan ticari şirketler yasasına uygun olarak tasfiyeyi gerçekleştirmekten sorumlu kişidir.

c. Vergi Uygulamaları

Madagaskar'da vergi uygulamaları 14.01.2008 tarih ve 2007/036 sayılı Kanun ile düzenlenmiştir.

Madagaskar'da üç temel vergi rejimi bulunmaktadır:

Reel Rejim: Sermayesi 200 milyon Ariary'den (yaklaşık 40 000 Avro) fazla olan şirketler gelir vergisi ve KDV uygulaması bakımından gerçek rejim mükellefi konumundadır.

Basitleştirilmiş Reel Rejim: Sermayesi 20 milyon (yaklaşık 4000 Avro) ile 200 milyon (yaklaşık 40 000 Avro) arasında olan şirketler, esasen sadece gelir vergisi mükellefi olmakla beraber, KDV uygulaması şirketin insiyatifine bırakılmaktadır.

Birleşik Vergi Rejimi: Sermayesi 20 milyondan (yaklaşık 4000 Avro) az olan şirketlere uygulanmaktadır.

1975'ten 1997'ye kadar Vergiler Müdürlüğü ve Gümrük Müdürlüğü, "Direction Générale des Régies Financières (DGRF)" adlı tek bir Genel Müdürlük tarafından yönetilmekteydi. Vergilerden sorumlu idare, pratikte bağımsız 3 departmana bölünmüştür: Doğrudan vergi dairesi, dolaylı vergi dairesi ve kayıt-damga dairesi. 1998 yılında Vergiler Genel Müdürlüğü (DGI/ Direction Générale des impôts) oluşturulmuş ve eski 3 daire birleştirilmiştir.

DGI'nin temel görevi, devletin maliye politikasının uygulanmasına katkıda bulunmaktır. Bu anlamda, kanunla kendisine verilen misyonun yerine getirilmesinde, gönüllü uyumu kolaylaştırarak ve vergi uyumunu teşvik ederek etkinlik ve adalet sergilemelidir. DGI ayrıca vergi toplamaktan, vergi beyannamelerini kontrol etmekten (belge üzerinde ve aynı zamanda harici) ve anlaşmazlıkları ele almaktan da sorumludur.

Madagaskar'ın Vergiler Genel Müdürlüğü olarak da bilinen vergi idaresi, Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nın denetimi altındadır.

Muhasebe kayıtlarının tutulması sadece bir şirketin muhasebesinin temeli değil, aynı zamanda mevzuata göre bir zorunluluktur.

Zorunlu muhasebe defterleri arasında: defteri kebir, yevmiye defteri ve envanter defteri bulunur.

Genellikle aşağıda sıralanan defterler firmalarda tutulmaktadır:

- Satın alma faturalarının kaydedildiği satın alma günlüğü,
- Satış faturalarının kaydedildiği satış günlüğü,
- Nakit çıkışlarının ve girişlerinin kaydedildiği nakit günlüğü,
- Banka hareketlerini, yani banka aracılığıyla alınan makbuzları ve ödemeleri kaydetmek için kullanılan banka günlüğü.

Fransız muhasebe sisteminden esinlenen Madagaskar muhasebe sistemi 18/02/2004 tarih ve 2004-272 sayılı Kararnameye göre düzenlenmiştir. Bu Kararnameye göre genel muhasebe kayıtları manuel veya bilgisayar sistemleri aracılığıyla tutulabilir.

Başlıca Vergi Türleri

Gelir Vergisi / (Impôt sur le Revenu)

Gelire veya faaliyet sırasında gerçekleştirilen sonuçlara göre iki veya altı aylık kesintilerle tahsil edilen yıllık vergidir. Gelir vergisinin oranı %20'dir. Bu oran, serbest bölgelerde faaliyet gösteren kuruluş ve şirketler ile şahıs şirketleri ve Madagaskar'da sabit şirketi olmayan tüzel kişiler için %10 olarak uygulanmaktadır. Gelir vergisi, vergi kimlik numarası (NIF) olmayan ve ithalat yapan kişiler için, ithal edilen ürünün CIF değerinin veya eşdeğer yerli ürünün piyasa değerinin %5'i oranında uygulanmaktadır. Vergi Kanunu uyarınca, vergiye tabi kişiler, her yıl, bir önceki yıl elde ettikleri sonuçlar ve gelirler hakkında aşağıdaki sürelerde yıllık beyanname vermekle yükümlüdürler:

- Faaliyet dönemi 31 Aralık tarihinde bitiyorsa en geç takip eden yılın 15 Mayıs tarihine kadar, Faaliyet dönemi 30 Haziran tarihinde bitiyorsa aynı yıl 15 Kasım'a kadar,
- Faaliyet dönemi için başka bir tarih belirlenmiş ise şirket faaliyet döneminin sona ermesini takip eden 4. ayın 15'ine kadar.

Birleşik Vergi (IS) / (Impôt Synthétique)

Sermayeye, brüt gelire veya bir yıl boyunca gerçekleştirilen kazançlara göre altı aylık kesintilerle uygulanan yıllık vergidir. Birleşik verginin oranı %5'dir.

Ödeme vadesi: Sermayenin yatırılması veya brüt gelir ya da kazanç elde edilmesini takip eden yılın 31 Mart tarihinden önce.

Menkul Değerler Vergisi (IRCM) / (Impôt sur le Revenu des Capitaux Mobiliers)

Şirket aktifinde yer alan menkul değerler üzerinden alınan (faizler, gelirler ve bütün diğer tahvil ve borç hasılatı v.b.) yıllık vergidir. Menkul değerler vergisinin oranı %20'dir. Ödeme vadesi:

- Takvim yılı ile çakışan faaliyet süresince dağıtılan tutarlar için, en geç takip eden yılın 15 Mayıs tarihine kadar,
- 30 Haziran tarihinde sona eren faaliyet süresince dağıtılan tutarlar için, en geç 15 Kasım tarihine kadar.

Ücretlilerin Gelirlerinden Kesilen Vergi (IRSA) / (Impôt sur le Revenu des Capitaux Assimilés)

Bu vergi şirketin, bir ay için iş görenlere ödediği ücretler üzerinden, mali idare gelirleri nezdinde, iş görenlerin bakım ve tedavileri için aktardığı tutardır.

- 350.000 Ar'ye kadar iş gören ücreti için % 0 (yaklaşık 70 Avro)
- 350.001- 400 000 %5 (yaklaşık 70- 80 Avro)
- 400 001- 500 000 Ar %10 (yaklaşık 80-100 Avro)
- 400 001 - 600 000 Ar %15 (yaklaşık 100-120 Avro)

- 600 000 Ar Ar'den fazla iş gören ücreti için %20 (yaklaşık 120 Avro)
Ödeme vadesi: Aylık ödeme: Kesintinin yapıldığı ayı takip eden ayın ilk 15 gününde,

Altı aylık ödeme: Birleşik vergi ve TVA'ya tabi olmayan gerçek vergi mükelleflerine sağlanan bir imkân olup, altıncı ayın bitimini takip eden ayın ilk 15 gününde gerçekleştirilmektedir.

Katma Değer Vergisi (TVA) / (Taxe sur la Valeur Ajoutée)

Şirket veya kuruluş tarafından aylık dönemler itibariyle gerçekleştirilen cirolar veya kar marjlarına göre belirlenen ve mevcut giderlerden dolayı yükümlü olunan vergileri düşmeye imkân tanıyan bir vergidir. Katma değer vergisinin oranı %20'dir.

Ödeme vadesi: Vergilendirme dönemini izleyen ayın 15 inci gününe kadar.

KDV Muafiyetinden yararlanacak ürünler şunlardır:

ÜRÜNLER	TANIM
Sağlık ürünleri	Vitaminler ve türevleri - Hormonlar ve türevleri - İnsan kanı ve türevleri - Sıtma tanı kitleri ve sıtma türevleri - İmmünolojik ürünler - İnsan ve veterinerlik ilacı için aşı - Karma ürünlerden oluşan ilaçlar - Düzeltici mercekler
Kâğıt Ürünler	- Kitap, broşür, eğitim ve okul baskısı
Tarım Ürünleri	- Yalnızca tarımsal kullanım amaçlı - Patates tohumu, mısır, buğday ve soya fasulyesi - Damızlık hayvanlar, tarım malzemeleri ve ekipman
Çeşitli malzemeler ve ekipmanlar	- Spor donanımı ve ekipmanı - Yenilenebilir enerji donanımı ve ekipmanı

Kaynak: Gümrükler Genel Müdürlüğü

Belli başlı ürünlerde İstisna Rejimi, diğer bazı ürünlerde ise Kamu Hukuku uygulanmaktadır. Örneğin, bir yatırım İstisna Rejimi kapsamına giriyorsa o yatırım için devlet garantisi söz konusudur.

Amortisman

Madagaskar'daki sabit kıymetlerin amortismanı 2005 yılında düzenlenen Genel Muhasebe Planına (PCG / Plan Comptable Général) dayanmaktadır. Tüm şirketler, prensip olarak, duran varlıklarını faydalı ömürleri boyunca amortismanına tabi tutmak zorundadır.

Şunlar dikkate alınmalıdır:

- Varlığın eskimesi (teknik, teknolojik, ticari veya diğer ...),
- Şirketin belirli özellikleri,
- Varlığın kullanım derecesi ve kullanım koşulları,
- Şirketin sabit kıymet yenileme politikası ve elden çıkarma politikası.

Madagaskar'da izin verilen kullanım süresi:

Değer Türü	Süre
Ticari binalar	20 ila 50 yıl
Endüstriyel binalar	20 yıl
Ofis binaları	25 yıl
Teçhizat	7 ila 10 yıl
Aletler	5 ila 10 yıl
Taşıma ekipmanları	4 ila 5 yıl
Mobilya	10 yıl
Ofis malzemesi	5 ila 10 yıl
Fikstür ve bağlantı parçaları	10 ila 20 yıl
Patentler	5 yıl

Bildirim Zorunluluğu

Şirket ve kuruluşlar faaliyet yılı boyunca yaptıkları mal ve hizmet alımları ile satışlarını, her bir tedarikçi ve alıcı bazında toplam değerler itibariyle, bir sonraki yılın 30 Nisan tarihine kadar vergi dairelerine bildirmek zorundadırlar.

Mali Konularda Dosya Sunulacak Birimler

Başta gelir vergisi, birleşik vergi, menkul değerler vergisi, ücretlilerin gelirlerinden kesilen vergi, katma değer vergisi olmak üzere mali konularla ilgili dosyaların aşağıda belirtilen birimlere tevdi edilmesi gerekmektedir.

Büyük Şirketler Müdürlüğü (Direction des Grandes Entreprises — DGE): Sermayesi 4 milyar Ariary (yaklaşık 800 000 Avro)'den fazla olan şirketler için ulusal düzeyde yetkili birimdir.

Şirketler İçin Bölge Servisi (Service Regional des Entreprises — SRE): Sermayesi 200 milyon ile 4 milyar (yaklaşık 40 000 ile 800 000 Avro) arasında olan şirketler için bölgesel ve bölgelerarası düzeyde yetkili birimdir.

Mali Merkezler (Centres Fiscaux): Sermayesi 200 milyondan (yaklaşık 40 000Avro) az olan şirketler için mahalli düzeyde (district) yetkili birimdir.

d. Sosyal Güvenlik Uygulamaları

Çalışanlar aşağıdaki zorunlu sigorta için Malgaş sosyal güvenlik planına dahil olmak zorundadır:

- İş kazaları, mesleki hastalıklar,
- Yaşlılık, sakatlık, ölüm,
- Aile yardımları.

Sosyal güvenlik sistemi işsizlik riskine karşı koruma sağlamamaktadır. Serbest meslek sahipleri Malgaş sosyal güvenlik sistemi tarafından kapsam altına alınmamıştır. Ancak sağlık hizmetlerini alabilmek için coğrafi bölgelerinde bir sağlık hizmetine gönüllü olarak başvuruda bulunabilirler.

Sosyal güvenlik bağlamında ödenmesi zorunlu olan CNAPS (Caisse Nationale de la Prévoyance Sociale) sosyal sigorta primleridir. Bunun dışında ihtiyari sağlık sigortası uygulamaları da mevcut olup, örnek olması bakımından Büyükelçiliklerde çalışan yerel personel için ödenmesi gereken OSTIE (Organisation Sanitaire Inter-Entreprises)'nin sağlık sigortası prim oranları aşağıda gösterilmektedir.

İşe alma için asgari aylık maaş 1 Mart 2024 itibariyle;

- Genel sistem için 262.680 MGA ; (yaklaşık 452.5 Avro)
- Tarım sistemi için 266.500 MGA olmak zorundadır. (yaklaşık 53.5 Avro)

Yasal çalışma süresi şu süreyi aşamaz:

- Genel plan için ayda 173,33 saat;
- Tarım sistemi için ayda 200 saat.

CNAPS (Caisse Nationale de Prévoyance Sociale) - Sosyal Sigorta

Sosyal sigorta primlerinin hesaplanmasında, Madagaskar yetkili makamlarınca belirlenmiş bir aylık tavan söz konusu olup, halihazırda bu tavan 1.736.000 Ariary'dir. Aylık tavan, genel olarak, her takvim yılının ikinci üç aylık döneminde değişmektedir.

CNAPS prim ödemeleri için; çalışan payı %1, işveren payı ise %13 olarak belirlenmiştir.

Örnek 1: Brüt ücret 700.000 Ariary

Çalışanın ödeyeceği prim: $700.000 \times \%1 = 7.000$ Ariary

İşverenin ödeyeceği prim: $700.000 \times \%13 = 91.000$ Ariary

Örnek 2: Brüt ücret 2.101.440 Ariary

Çalışanın ödeyeceği prim: $2.101.440 \times \%1 = 21.014$ Ariary

İşverenin ödeyeceği prim: $2.101.440 \times \%13 = 273.187$ Ariary

(Brüt ücret aylık tavanı aştığı için, primler aylık tavan üzerinden hesaplanmaktadır.)

OSTIE (Organisation Sanitaire Tananarivienne Inter-Entreprises) -Sağlık Sigortası

OSTIE prim ödemeleri için; çalışan payı %1, işveren payı ise %5'dir.

Primler üçer aylık dönemler itibariyle işveren tarafından ödenmektedir. Örnek olarak, birinci üç aylık (Ocak-Şubat-Mart) döneminin ödemesi Nisan ayı içinde yapılmaktadır.

2. Potansiyel Yatırım Alanları

Madagaskar Ekonomik Kalkınma Kurulu (EDBM) tarafından Madagaskar'a yatırım yapmak için 7 neden şu şekilde sıralanmaktadır:

- Farklı doğal kaynaklar,
- Yetenekli ve rekabetçi bir iş gücü,
- Avrupa, Afrika, Asya ve dünyanın geri kalanı arasındaki jeostratejik konum,
- Geniş bant (fiberoptik) internet üzerinden dünya ile bağlantı,
- Çeşitli bölgesel entegrasyon (COI , SADC, COMESA, ZLECAf, AGOA vb) bloklarına üyelik nedeniyle tercihli gümrük ağı,
- Konukseverliğin kökleri "fihavanana" ve ülke çapında tek bir ana dil olan kültür,
- Aksan olmadan iki uluslararası dilde (Fransızca ve İngilizce) uzmanlık.

Madagaskar'daki potansiyel yatırım alanları tarımsal üretim ve ticaret, turizm, altyapı ve enerji, madencilik, bilgi teknolojileri ve hafif sanayi alanlarıdır.

Madagaskar, insan kaynakları açısından da fırsatlar sunan bir ülkedir. Nüfus yapısı genç olup ortalama yaş 32'dir. 2024 itibarıyla ülkenin iş gücü 16,5 milyon kişi olup istihdam-nüfus oranı %56,7'dir. Genç nüfusun iş gücüne katılımı yüksektir ve yılda yaklaşık 400.000 kişi mezun olarak iş piyasasına katılmaktadır. Okuryazarlık oranı %78,3'tür. Son yıllarda teknik ve mesleki eğitim kurumlarının sayısındaki artış, vasıflı işgücü potansiyelini güçlendirmiştir.

Tarımsal Üretim ve Ticaret

İnsan ve doğal kaynaklar açısından zengin bir ülke olan Madagaskar, tarımsal ticaret sektöründeki herhangi bir proje için ideal bir destinasyondur. Afrika-Asya ekseninde yer alan ve Orta Doğu ve Avrupa'ya nispeten yakın konumda bulunan Madagaskar, Hint Okyanusu bölgesinin, bir zamanlar olduğu gibi yeniden tahıl ambarı haline gelebilir. Dünya Bankası'na göre tarım, GSYİH'nın yüzde 23,16'sını temsil ediyor ve çalışan nüfusun yaklaşık yüzde 64,22'sini istihdam ediyor. Ülke yatırımcılar için ideal koşullar sunuyor. İhracat ve yerel tüketime yönelik katma değerli ürünler geliştirmek için yerel çiftçilerle birlikte 41,41 milyon hektardan fazla alan tarım için uygun olup bunun sadece yüzde 10'u kullanılmaktadır. Bu kapsamda 36 milyon hektar alan yatırımcı beklemektedir. Bu konuda Madagaskar COI bünyesinde yeniden tahıl ambarı olmayı hedeflemekte ve Şeysseller, Morityus, Komorlar, Mayotte ve Réunion adalarına tarım ürünleri ihraç etmeyi hedeflemektedir. Bu ada ülkeleri temel gıda ürünlerini Brezilya, Ukrayna, Arjantin, Hindistan gibi ülkelere ithal etmekte, bu nedenle fiyatlar ulaştırma giderlerinin eklenmesiyle %40 civarında artış göstermektedir.

Turizm

Madagaskar, yatırımcılara dünyadaki en dikkat çekici ve bozulmamış turizm kaynaklarından bazılarını geliştirme fırsatı sunuyor.

- Eko-turizm: Milli parklar, nehirler ve göller, ormanlar.
- Üst düzey oteller: Ülkedeki otellerin çoğu 4 yıldızlı değildir ve çok sayıda ziyaretçiyi ağırlayamaz. 2023 hedefinin 500.000 turist çekme hedefini gerçekleştirmek için 20.000 otel odası daha gerekli olacaktır. Madagaskar 2028 yılında 1 milyon turist ağırlama hedefi koymuştur.
- Spor turizmi: Rüzgar sörfü, uçurtma sörfü, yelken, yamaç paraşütü, kanyon geçişi, tüplü dalış, yürüyüş, tırmanma, mağaracılık, rafting ve balık tutma/avlama.
- Deniz turizmi: Nosy Be ve Sainte Marie gibi beyaz kumlu plajları ve turkuaz suları ile yaklaşık 5.000 km'lik kıyı şeridi ve bozulmamış takımadalar.
- Kültür ve mutfak: Asya, Afrika, Arap ve Avrupa kültürlerinin benzersiz bir karışımı, tarih, mutfak, sanat ve el sanatlarından oluşan bir kaleidoskop sunar.
- Tarımsal Turizm: Bu, Madagaskar'da tarımla ilgili tarımsal becerilerin, yemek pişirme spesiyalitelerinin ve sosyal uygulamaların keşfedilmesini teşvik edecek ve vurgulayacaktır. Ülke, organik tarım temelli geniş bir ürün yelpazesine sahiptir.
- Havacılık altyapısı ve hizmetleri: Hükümet, önemli havalimanlarının yenilenmesi ve yeni uluslararası ve iç hava hizmetlerinin genişletilmesi amacıyla yeni adımlar atmaktadır.

Altyapı ve Enerji

Madagaskar, kaynaklarının bolluğu ve çeşitliliği sayesinde yenilenebilir enerjilere yatırım için ideal bir destinasyondur. Ülkenin güneş, rüzgâr ve su potansiyeli olağanüstüdür. Madagaskar, bu sektördeki değer zinciri boyunca, özellikle yenilenebilir enerji projeleri başta olmak üzere enerji sektöründeki her türlü yatırımı maksimize edecek kaynaklara sahiptir. Aşağıdaki sektörlerde yatırım avantaj sağlayacaktır:

- Kömür, kireçtaşı ve demir gibi maden ihracatı için mevcut ana limanların ve yeni liman tesislerinin genişletilmesi.

- Yerel ürünler için daha küçük bağlantı noktalarının imtiyazı.
- Otoyolların ve paralı yolların inşaatı.
- Demiryollarının rehabilitasyonu veya inşası.
- Yeni Özel Ekonomik Bölgelerin geliştirilmesi.
- Büyük ve küçük hidrolik güç sahalarını çalıştırma imkânı.
- Ülkenin ana elektrik şebekelerini birbirine bağlamak.
- Hidrolik güç kapasitesinin güçlendirilmesi.

Madencilik

Madagaskar, küçük ve büyük ölçekli madenciliğin geliştirilmesine izin veren zengin toprağı ile tanınır. Adanın çoğundaki olağanüstü jeolojik çeşitliliğı, uzun bir jeolojik tarihin sonucudur. Madagaskar'ın GSYİH'sına madencilik sektörünün katkısının yüzde 4,41 olduğu tahmin edilmektedir (2018). 2018'de Madagaskar'ın ihracat gelirlerinin yüzde 27,59'u madencilik sektöründen elde edilmiştir.

Madagaskar'da çıkarılan başlıca mineraller şunlardır:

- Nikel;
- Kobalt;
- İlmenit;
- Zirsil ve
- Kromit.

Madencilik faaliyetleri tipik olarak Doğu, Güneydoğu ve Güneybatı Madagaskar'dadır. Madagaskar'daki endüstriyel madencilik faaliyetleri arasında krom, kobalt, ilmenit ve nikel üretimi yer alır. Ambatovy, en büyük endüstriyel nikel ve kobalt madenini işletmektedir. Zanaatkar ve küçük ölçekli madencilik operasyonları, ülke genelinde 500.000'den fazla kişiyi istihdam etmekte ve ağırlıklı olarak altın, değerli ve yarı değerli taşları ilgilendirmektedir.

- Endüstriyel ve metalik mineraller: ilmenit, grafit, kireçtaşı, alçıtaşı, dolomit, silika, mika, titanyum, kuvars, altın, platin grubu, gümüş, demir, bakır, çinko, nikel, kobalt, kromit.
- Enerji kaynakları: kömür, hidrokarbon, uranyum.
- Değerli ve yarı değerli taşlar: yakut, safir, zümrüt, akuamarin, beril, turmalin, topaz, garnet, kordiyerit, gül kuvars, ametist, sitrin, apatit, yolit, morganit, opal, labradorit, amazonit, akik, vb
- Süs taşları: mermer, silisli ahşap, jasper.

Madagaskar'daki madencilik endüstrisindeki kilit oyuncular şunlardır:

- Ambatovy Minerals SA/Dynatec Madagascar SA,
- Madagascar Minerals SA,
- Kraoma SA ve
- Toliara Kumları SARL.

Bilgi Teknolojileri

Madagaskar, ulusal ve bölgesel olarak bağlantıyı önemli ölçüde artıracak üç büyük deniz altı kablo projesinden yararlanmaktadır. EASSy (Doğu Afrika Denizaltı Sistemi/ East Africa Submarine System), bölgenin ses, veri, video ve internet ihtiyaçlarına hizmet etmek için Afrika'nın doğu ve güney kıyılarında konuşlandırılan 10.000 km'lik bir denizaltı kablo sistemidir. 10 Tbps'den fazla kapasiteye sahip olan EASSy, adayı Doğu Afrika'ya, Hint Okyanusu adalarına ve dünyanın diğer bölgelerine bağlayan yüksek kapasiteli bir sistemdir.

LION (Aşağı Hint Okyanusu Ağı/ Lower Indian Ocean Network), Madagaskar, Réunion ve Mauritius'u birbirine bağlayan 1000 km uzunluğunda bir denizaltı kablo sistemidir. LION kablo sistemi, başlangıç tasarım kapasitesi saniyede 1,28 terabit kapasiteyle (Tbps) (2*64*10 Gbps) olan iki fiber çiftinden oluşmaktadır. Avrupa'yı Afrika'nın güney kısmı üzerinden Asya'ya bağlayan SAT3 / WASC / SAFE kablosunun bağlantı noktalarıdır.

Madagaskar'ı La Réunion Adası, Mauritius ve Güney Afrika'ya bağlayacak bölgesel denizaltı kablosu METISS'in (Melting Pot Indiano Oceanic Submarine System/ Hint Okyanusu Karma Denizaltı Kablo Sistemi) bölgesel bağlantıyı önemli ölçüde geliştirecektir. METISS, toplam kapasitesi 24 Tbps olan 3.000 km uzunluğunda bir sistemdir. 40 milyon ABD Dolarını aşan yatırım, sekiz bölgesel telekomünikasyon operatörünü (Emtel (Morityus), CEB FiberNet (Morityus), Yas (Madagaskar) , Blueline (Madagaskar), Canal+ Telekom (Réunion adası), SFR Réunion (Réunion adası), Zeop (Reunion adası), Telco OI (Réunion adası) içermektedir.

Modern altyapının varlığı; Avrupa ile Madagaskar arasındaki minimum zaman farkı ve uygun maliyetli, yetkin ve kolayca eğitilebilir bir işgücünün mevcudiyeti, Madagaskar'ı aşağıda sıralanan bilişim teknolojileri sektöründeki yatırımlar için başlıca hedef haline getirmektedir:

- Veri merkezleri ve bulut bilişim.
- Bilgisayar montaj fabrikalarının kurulması.
- Bilgisayar uygulamaları ve mobil teknolojilerin geliştirilmesi.
- İş Süreci dış kaynak kullanımı.
- İş süreci otomasyonunun geliştirilmesi.
- Tarım, tıp, havacılık ve ulaştırma sektörlerinde bilişim teknolojilerin kullanılması.
- Siber güvenlik geliştirilmesi.
- E-öğrenme ve e-eğitim geliştirilmesi.
- E-ticaret, e-ticaret, çevrimiçi ödeme hizmeti geliştirilmesi.
- Bir teknopol ve ortak çalışma alanının geliştirilmesi.

Hafif Sanayi

Hafif sanayi, ağır sanayiden daha az sermaye yoğun ve daha tüketici odaklı bir üretim faaliyetidir ve Madagaskar'daki gıda ambalajı, kâğıt üretimi, ahşap işleme, deri ürünleri, tekstil endüstrisi, ev aletleri gibi ürünleri kapsar.

Başlıca Sanayi Faaliyetleri:

- Biyoyakıt, un, şeker, nişasta, uçucu yağlar, içecekler, süt ürünleri ve konserve yiyeceklerin tarımsal işlenmesi (reçel, sebzeler ve deniz ürünleri dahil)
- İplik ve dokuma, tekstil ve konfeksiyon üretimi, deri ve ayakkabı, yün ve kaşmir, kimya, ilaç ürünleri, mobilya imalatı, cam ve plastik, marangozluk ve alüminyum doğrama gibi hafif sanayi.

❖ Tekstil Sektörü

Tekstil sektörü, Madagaskar'ın en büyük imalat sektörü olup, tarımdan sonra en fazla istihdam sağlayan alandır. Hazır giyim sektörü, ülke GSYİH'sinin %19'unu oluşturarak ülkeyi önde gelen markalar için cazip bir destinasyon haline getirmiştir. Ayrıca, Madagaskar, Sahra Altı Afrika'da Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri'ne en fazla tekstil ürünü ihraç eden ülke konumundadır. Madagaskar'ın tekstil endüstrisi çok sayıda ithalatçı ülkenin ilgisini çekmeyi başarmıştır. Madagaskar'ın başlıca müşterileri şunlardır:

- Amerika Birleşik Devletleri: Tekstil ihracatının %16,5'i ABD'ye yapılmaktadır. Bu durum, belirli Madagaskar ürünlerine gümrüksüz tercihli erişim sağlayan Afrika Büyüme ve Fırsat Yasası'ndan (AGOA) kaynaklanmaktadır.
- Fransa: %15,7 ile ikinci sıradadır. Fransa ile Madagaskar arasında uzun süredir devam eden ticari ilişkiler bulunmaktadır.
- Çin: %14,2 ile üçüncü sıradadır. Dünyanın önde gelen tekstil üreticisi olmasına rağmen Çin, Madagaskar'dan da tekstil ürünleri ithal etmektedir.
- Japonya ve Hollanda: Sırasıyla %12 ve %4,5 oranlarında ihracatla ilk beşi tamamlamaktadır.

Bu rakamlar, Madagaskar tekstil ürünlerinin kalitesini ve uluslararası pazardaki cazibesini göstermekte ve ihracatın yerel tekstil endüstrisi için önemini vurgulamaktadır.

Bunun dışında tekstil sektörünün avantajları:

İnsan Kaynakları: Madagaskar, özellikle hazır giyim ve tekstil sektörlerinde el becerisi ve üretkenliği ile tanınan, deneyimli ve vasıflı bir iş gücü sunmaktadır. Bu sektörde faaliyet gösteren firmalar, yaklaşık 200.000 kişiye doğrudan istihdam sağlamakta olup, bu alan ülkenin en büyük sanayi istihdam kaynaklarından biridir.

Üretim Süresi: Madagaskar'da üretim sürecinin tamamlanması için gereken süre (sipariştan teslimata kadar geçen toplam süre) ortalama süre 120 gündür.

Yenilenebilir Enerji Potansiyeli: Ülke özellikle güneşi ve rüzgar kaynakları açısından yenilenebilir enerji yatırımlarına çok uygundur. Tesislerin enerji ihtiyacı bu yolla sağlanabilir.

Tekstil Sektörü için Gelişmeye Uygun Alanlar / Tekstil Şehri Moramanga Projesi: Moramanga Tekstil Şehri Projesi, Madagaskar'ın doğusunda, Antananarivo ile Toamasina limanı arasında stratejik bir konumda yer alan özel bir ekonomik bölge olarak planlanmış büyük ölçekli bir tekstil sanayi parkıdır. Proje, 6.800.000 m²'lik bir alanı kapsamakta ve tekstil ihracatına odaklanmaktadır. Antananarivo'ya 100 km ve ana liman Toamasina'ya 200 km uzaklıkta yer almaktadır. Projenin çalışmaları, PwC Şirketi tarafından yürütülmektedir. Bu çalışmalar arasında saha değerlendirmesi, sahalarda gerçekleştirilebilecek faaliyetlerin belirlenmesi, talep analizi, master planların hazırlanması ve ekonomik ile finansal analizler yer almaktadır. Ayrıca, Afrika Kalkınma Bankası (ADB) tarafından finanse edilen ve bölgenin gelişimini desteklemeyi amaçlayan PAISF (Programme d'Appui aux Investissements dans le Secteur Forestier / Ormancılık Sektöründe Yatırım Destek Programı) projesi kapsamında desteklenmektedir.

B. YABANCI YATIRIM MEVZUATI VE YATIRIM TEŞVİKLERİ

1. Yabancı Yatırımlara İlişkin Ülke Mevzuatı

a. Genel

Malgaş veya yabancı herhangi bir bireysel veya tüzel kişi, belirli düzenlemelere tabi olan belirli faaliyet sektörleri için geçerli hükümlere tabi olarak yürürlükteki yasa ve yönetmeliklere uygun bir biçimde ulusal topraklara yatırım yapmakta ve yerleşmekte özgürdür. Madagaskar'ın yasal

çerçevesi, yabancı yatırımcılara karşı ayrımcılık yapmaz ve doğrudan yabancı yatırımları yasaklamaz, sınırlamaz veya koşullandırmaz. Herhangi bir gerçek veya tüzel kişi ülkede yatırım yapmakta özgürdür ve hem yerli hem de yabancı yatırımcı ekonominin herhangi bir sektöründe eşit muamele görür. Madagaskar'da bir holdingin (veya herhangi bir şirketin) devralınması (satın alınması veya kontrolünün ele geçirilmesi) söz konusu olduğunda, genel olarak yabancı yatırımcılar için mülkiyet (hisse satın alma) veya yönetim kontrolü konusunda yasal bir sınırlama bulunmamaktadır. Gerek yabancı gerek Madagaskarlı yatırımcılar, iş resmi olarak tescil edilmişse ve yürürlükteki düzenlemelere uygunsa, faaliyetlerini yürüttükleri şirkette %100'e kadar hisse senedine sahip olmakta serbesttirler.

Madagaskar Hükümeti, mevcut başkanlık döneminde Madagaskar Acil Kalkınma Programının uygulanmasıyla iş ortamında reform yapmak istemektedir. Madencilik, BİT (Bilişim teknolojileri), tarım, ticaret, tekstil ve diğer hafif sanayi faaliyetleri dahil olmak üzere ülkenin kalkınmasını destekleyen sektörlerde iş yapan Malgaş ve yabancı dinamik yatırımcılar için her türlü kolaylığı sağlamaya yönelik adımlar atmaktadır. Ülkede önemli yatırım teşvikleri yürürlükte bulunmaktadır. 27 Temmuz 2023 tarihinde yürürlüğe giren 2023-002 sayılı Kanun, Madagaskar'daki yatırımlara ilişkin yasal çerçeveyi kökten değiştirmektedir. Ülkeyi, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın (OECD) uluslararası standartlarıyla uyumlu hale getirerek, yerli ve yabancı yatırımcılar için cazip ve güvenli bir iş ortamı yaratmayı amaçlamaktadır. Bu Kanun, yatırım özgürlüğünü, yerli ve yabancı yatırımcılar arasında eşit muameleyi ve mülkiyet haklarının, kamulaştırma veya dolaylı kamulaştırmaya karşı korunmasını garanti altına almaktadır. Ayrıca, yabancıların kâr, temettü ve ücretlerinin önceden izin alınmaksızın serbestçe transferini kolaylaştırmaktadır.

Başlıca değişikliklerden biri yabancıların kontrolündeki şirketler tarafından yapılan arazi edinimleriyle ilgilidir. Yeni yasa bu doğrudan edinimi yasaklamakta ve yalnızca yenilenebilir ve devredilebilir 99 yıllık emfitötik kiralamaya izin vermektedir. Ayrıca, Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) lehine tedbirler getirerek sorumlu yönetişimi, sosyal performansı ve yerel topluluklarla iş birliğini teşvik etmektedir. Bunun yanı sıra, yerel istihdamı teşvik etmek amacıyla yabancı çalışanların sayısı toplam işgücünün yüzde 20'siyle sınırlandırılmaktadır. Bu reformlar, altı yıl içinde sanayi sektörünü finanse etmek için 300 milyon dolara kadar kaynak toplamayı planlayan Ulusal Sanayi Geliştirme Fonu (FNDI) gibi girişimlerle desteklenerek ülkenin sanayileşmesini artırmayı amaçlamaktadır.

Madagaskar'da ekonomik büyümenin son yıllarda istikrarlı bir şekilde geliştiği söylenebilir. Dünya Bankası'na göre 2020'de % -7,1'e düşerek 2002 siyasi krizinden bu yana en derin resesyona yaşayan büyüme, 2024'te % 4,2 olmuştur. Economist Intelligence Unit (EIU) verilerine göre, ekonomik büyümenin, daha güçlü turizm gelirleri ve tarım ve madencilik gelirlerindeki artışla desteklenerek 2025 yılında %4,7'e yükselmesi beklenmektedir. Dünya Bankası tahminlerine göre büyümenin, madencilik ve tekstil dahil sanayi üretimi ve hizmetler sektörünün genişlemesi, yapısal reformlar ve özellikle enerji sektöründeki altyapı iyileştirmeleriyle desteklenerek 2025-27 döneminde ortalama %4,7 dolaylarında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Fransa, Morityus, Çin ve Amerika Birleşik Devletleri, Madagaskar'ın ana yatırımcıları olmaya devam etmektedir. BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı'na (UNCTAD) göre, 2023 yılında ülkeye, 415 milyon ABD doları tutarında doğrudan yabancı yatırım girişi olmuştur. Ancak ülke, üretim ve tarımsal verimliliği kesintiye uğratabilecek sık yaşanan elektrik kesintileri ve iklim değişikliğine bağlı riskler kasırga, sel vb gibi önemli zorluklarla karşı karşıyadır. Olumlu büyüme tahminlerine rağmen, Madagaskar ihracatta kırılganlık, altyapı yatırımlarının yetersizliği, kronik cari açık gibi ekonomik zorluklarla mücadele etmeye devam etmektedir.

Madagaskar nüfusu, Afrika, Güneydoğu Asya (Endonezya, Malezya), Orta Doğu ve Avrupa'dan gelen karma bir etnik yapıdan oluşmaktadır. Nüfusu, 1990'ların başında 11,5 milyondan 2023'te 30,3 milyona çıkarak 35 yılda iki katından fazla artmıştır. Nüfusun çoğunluğu (yüzde 62,13) kırsal kesimde yaşamaktadır. Dünya Bankası'na göre 2024'da 15 yaş ve üzerindeki için istihdam-nüfus oranı %56,7 gibi yüksek bir istihdam oranına sahiptir. Dünya Bankası'na göre, Madagaskar'da işgücü 2024'da 16,5 milyon kişidir. İş gücü nispeten genç ve tahmini ortalama yaşı 32'dir. Ayrıca, teknik eğitim enstitülerinin sayısı, mesleki ve özel dersler son 10 yılda artmaktadır ve bu da vasıflı işgücünün mevcudiyetini artırmıştır. Yılda 400.000 civarında mezun iş piyasasına girmektedir. Madagaskar'da okuryazarlık oranı 2024 yılında %78,32'dir.

Madagaskar, aşağıdaki bölgesel ve uluslararası anlaşmalara taraftır:

Bölgesel entegrasyon:

- Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı (COMESA)
- Güney Afrika Kalkınma Topluluğu (SADC)
- Afrika Kıtası Serbest Ticaret Bölgesi (AfCFTA)
- Hint Okyanusu Komisyonu (COI)
- Hint Okyanusuna Komşu Ülkeler arası Bölgesel İş birliği (IOR-ARC)

Ticaret anlaşmaları:

- Afrika Büyüme ve Fırsat Yasası (AGOA)
- APEİ- Avrupa Birliği ile Geçici Ekonomik Ortaklık Anlaşması

b. Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar

i)Yabancıların Gayrimenkul Edinmeleri

Madagaskar'da yabancılar doğrudan arazi mülkiyeti edinmemektedir ve yabancıların gayrimenkul edinimi belirli yasal sınırlamalara tabidir. Ancak, bazı alternatif yollarla gayrimenkul edinimi mümkündür. Yabancılar, emphyteutic lease adı verilen 99 yıla kadar uzun süreli kira sözleşmeleri yaparak arazi üzerinde yapı inşa edebilir, kullanabilir ve hatta bu haklarını devredebilirler. Bu yöntem, pratikte mülkiyete benzer haklar sağlar ancak yasal olarak mülkiyet hakkı vermez.

İkinci olarak yabancılar, %50'den fazlası Malgaş vatandaşına ait olan bir şirket kurarak şirket adına arazi mülkiyeti elde edebilirler. Bu yöntem, ticari faaliyetler için geçerlidir ve belirli yasal prosedürlere tabidir.

ii)Yabancı Sermayeli Şirketlere Uygulanan Ayrımcılıklar

Yerli-yabancı yatırım eşit muamele görmektedir.

Madagaskar'ın yurt dışından portföy yatırımı yoktur. Yabancılar iç borçlanma senetleri ve Hazine bonosu satın alamazlar. Herhangi bir borsa olmadığından, yabancı şahıslar, şirketler herhangi bir Madagaskar şirketinde hisse satın alamazlar.

-Şirket Kuruluşunda Ayrımcılık

Madagaskar'da yabancılar veya yatırımcıların şirket kurmasında ayrımcılık yoktur.

14 Ocak 2008 tarih ve 2007 036 Sayılı Yatırım Kanunu'na göre, Madagaskarlı veya yabancı herhangi bir gerçek veya tüzel kişi, yürürlükteki kanun ve yönetmeliklere uygun olarak ulusal topraklarda yatırım yapmak ve yerleşmekte serbesttir. Ancak bazı sektörlerde yabancıların şirket kuruluşu belirli düzenlemelere tabidir. Bunlar bankacılık, sigorta, madencilik, petrol, telekomünikasyon, para medikal ve farmasötik sektörleridir.

25 Temmuz 2023 tarih ve 2023 002 sayılı Yatırım Kanunu 2008'deki Yatırım Kanunu tamamlamak üzere birtakım yenilikler getirmiştir.

-Vergi Hukukunda Ayrımcılık

Vergi sistemi söz konusu olduğunda, Madagaskar'da yabancı yatırımcılara karşı herhangi bir ayrımcılık veya zorluk yoktur.

-Yabancıların Serbest Dolaşımı

1994 tarihli 1994-652 sayılı Kararname'nin 19. maddesine göre ulusal güvenlik nedeniyle erişimin yasaklandığı veya düzenlendiği alanlara ilişkin yasa ve yönetmeliklere tabi olmak kaydıyla yabancılar Madagaskar Cumhuriyeti sınırları içinde serbestçe dolaşabilirler.

2. Yatırım Teşvik Mevzuatı

❖ Mevzuat:

Madagaskar'ın yatırımlara ilişkin kanunu (Kanun 2007-036) Ocak 2008'de yayımlanmıştır. Bunun yanı sıra 2023 yılında yatırımlar için yeni bir kanun kabul edilmiştir.

Yabancı yatırımcıların faaliyet gösterdikleri şirket hisselerinin yüzde 100'üne kadar serbestçe sahip olabilmelerine, belirli bir düzenleme ile faaliyetlere uygulanan hükümlere tabi olarak yabancı yatırımcıların, vergi sonrası karlar, temettüleri, maaş gelirleri, gurbetçi çalışanların ödenekleri ve tasarrufları dahil olmak üzere cari işlemlerle ilgili tüm ödemeleri önceden izin almaksızın serbestçe transfer etmelerine izin verilmektedir.

Yürürlükteki diğer önemli yasalar yabancı yatırımcıları ilgilendirmektedir:

-Serbest Bölge İhracatçı Şirketleri Hakkında 2007-037 Sayılı Kanun,

-Büyük madencilik yatırımları (LGIM) hakkında 2001-031, 2005-022 sayılı Kanun,

-Petrol Kanunu 1996-108,

-2003-036 sayılı Ticari Şirket Kanunu,

Yabancı yatırımcıların ilgisini çeken dört büyük diğer kanun şunlardır:

-2015-039 sayılı kamu ve özel sektör ortaklığı kanunu (PPP),

-Madagaskar Sanayi Politikası (LDI) ile bağlantılı endüstriyel kalkınma hakkında 2017-047 sayılı Kanun,

-Madagaskar Özel Ekonomik Bölgesi (ZES) hakkında 2017-023 sayılı Kanun,

-Madagaskar elektrik yasasına ilişkin 2017-020 yasası.

2007-036 Sayılı Yatırım Kanunu (14 Ocak 2008)

Madagaskar Yatırım Yasası (2007-036), yatırım özgürlüğü ve yabancı ve ulusal yatırımcılar için eşit muameleye ek olarak patent haklarının korunması ve kamulaştırmaya karşı korumalar, önceden izin almadan yurt dışına fon transfer etme özgürlüğü (uygulamada bu hususta halen kısıtlama ve aksaklıklar devam etmektedir) ve istikrara ilişkin maddeler içermektedir. Vatandaşların yabancı yatırım hisselerine sahip olmalarına ilişkin yasal bir gereklilik veya yabancı yatırımcıların hareketliliğine ilişkin herhangi bir kısıtlama yoktur. Vize, oturma ve çalışma izinleri rejimi ne ayrımcı ne de aşırı külfetlidir. Madagaskar Ekonomik Kalkınma Kurulu (EDBM)'nin oluşturulmasından bu yana bu süreçler kolaylaştırılmıştır.

2023-002 Sayılı Yatırım Kanunu (25 Temmuz 2023):

Madagaskar'daki yatırımlarla ilgili 14 Ocak 2008 tarih ve 2007-036 sayılı Kanunda iyileştirmeler ve güncellemeler yapmayı amaçlayan bu kanunun temel amacı yatırım için net bir yasal çerçeve oluşturmak, bir yabancı yatırımcıya ayrıcalık tanımadan belirli bir yatırımcı kategorisini desteklemeden hem yerli hem de yabancı yatırımcıları yönetmektir. Diğer taraftan devletin normatif özgürlüğünü korurken, devletin hak ve yükümlülükleri ile yatırımcıların hak ve yükümlülükleri arasında bir denge sağlamayı amaçlamaktadır.

Yatırım yasasını çeşitli sektörel yasaların yanı sıra Madagaskar'ın taraf olduğu yatırımın teşviki ve korunmasına ilişkin uluslararası anlaşmalarla uyumlu hale getirmek, yerli ve yabancı yatırımları tesis etmek ve Madagaskar'da çekici ve güvenli bir iş ortamı yaratmak yasanın diğer amaçları arasındadır (Bununla birlikte ülkemizle Madagaskar arasında Yatırımların Karşılıklı Korunması ve Teşviki (YKTK) anlaşması, yetkili ağızlardan buna hazır olduklarının deklare edilmiş olsa da henüz akdedilmemiştir. Benzer şekilde görüşmeleri devam eden Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması da henüz akdedilmemiştir).

Bu yasanın getirmiş olduğu en önemli yenilikler şunlardır:

"Yatırım" ve "yatırımcı" kavramlarının tanımlarına ilişkin 2007-036 sayılı Kanun hükümlerinin açıklanması (madde 1); kanunun kapsamı (madde 2) ve yabancı yatırımcıya kapalı faaliyetler (madde 3) netleştirilmiştir.

Madagaskar devletinin çıkarlarına daha fazla dikkat edilmesi açısından sosyal ve çevresel sorumluluk da dahil olmak üzere yatırımcı yükümlülüklerine ilişkin hükümlerin getirilmesi (22'den 24'e kadar olan maddeler); istikrar hükümlerinin açıklığa kavuşturulması (20. madde); uyuşmazlık çözüm hükümlerine ilişkin hükümlerin açıklığa kavuşturulması (25'ten 28'e kadar olan maddeler), yatırımcı yükümlülüklerine ilişkin hükümlerin getirilmesi (22'den 24'e kadar olan maddeler) ve duruma göre tahkime devlet rızası (madde 27) amaçlanmıştır.

Yabancı yatırımcıların Madagaskar'da kurabilecekleri yatırım koşullarının açıklığa kavuşturulması amacıyla 2007- 036 sayılı Kanunun (madde 11 ila 15) yarattığı karışıklık ve yabancı yatırımcılar için araziye erişim seçeneklerinin devam ettirilmesi göz önüne alındığında, vizelerle ilgili hükümlerin detaylandırılması (madde 18 ve 19) amaçlanmaktadır.

Yatırım hukukunun temel ilkelerinin açıklanması ve resmileştirilmesi anlamında yatırım hukuku, yani eşit muamele (madde 4), adil ve hakkaniyete uygun muamele (madde 5), doğrudan ve dolaylı kamulaştırmaya karşı garantiler dahil mülkiyet haklarının korunması (madde 6) ve devir özgürlüğü (madde 7) açıklığa kavuşturulmuştur. Uygulaması bu kanunla sıkı bir şekilde düzenlenmiş olan bu uluslararası yatırım hukuku ilkeleri, devletin normatif özgürlüğünü korumak ile yatırımcıları korumak arasında bir denge kurmayı amaçlamaktadır.

2007-037 Sayılı Serbest Bölge Kanunu (14 Ocak 2008):

Bu kanun, uygun şirketler için mali, gümrük ve vergi prosedürlerinin basitleştirilmesine dayanır ve ihracata yönelik faaliyetlerde yerli veya yabancı yatırımcılar veya her ikisinin bir kombinasyonu tarafından yapılan yatırımlar için geçerlidir. Hükümet, bu rejimden yararlanan şirketler için vergi rejiminin kısıtlayıcı yapısını ve istikrarını garanti etmektedir. Faydalanıcı şirketlere mali ve gümrük (vergi tatilleri ve muafiyetler) teşvikleri sağlar. Madagaskar, Madagaskar'daki yatırım projeleri için uluslararası garantiler sunan MIGA (Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı / Agence Multilatérale de Garantie des Investissements) üyesidir.

Yatırım koruması açısından temel garantiler şunları içerir:

- Herhangi bir gerçek kişi veya tüzel kişi, Madagaskarlı veya yabancı, yürürlükteki yasa ve yönetmeliklere uygun olarak ulusal bölgede yatırım yapmakta ve yerleşmekte özgürdür.
- Yabancı ve Madagaskarlı yatırımcılara eşit muamele edilir.
- Yabancı ve Madagaskarlı yatırımcılar, şirketin hisselerinin veya hisse senetlerinin yüzde 100'üne kadar elinde bulundurmakta özgürdür.
- Devlet, bireysel veya toplu patent haklarına saygı gösterildiğini garanti eder.
- Yabancı veya yerli yatırımcılar, vergilerin, temettülerin, çeşitli ödemelerin ve geri ödemelerin tam olarak ödenmesinden sonra tüm karları önceden izin almaksızın yurt dışına serbestçe transfer etme hakkına sahiptir.

❖ Yatırım Teşvikleri:

Madagaskar hükümeti, çeşitli sektörlerde yatırım yapmayı planlayan yerli ve yabancı yatırımcılara cazip vergi indirimleri ve muafiyetler sunarak **doğrudan yabancı yatırımlara (DYY)** çeşitli teşvikler sunmaktadır. Özellikle yenilenebilir enerji, tarım ve tarıma dayalı sanayi, tekstil ve hazır giyim üretimi, turizm ve otelcilik, madencilik ve doğal kaynaklar ve bilgi ve bilişim teknolojileri (BİT) alanlarında DYY'yi aktif olarak teşvik etmektedir. Teşvikler, operasyonel maliyetleri azaltmak, kârlılığını artırmak ve yatırımcı güvenini geliştirmek amacıyla tasarlanmıştır.

Genel Yatırım Teşvikleri

- Öncelikli sektörlerde (yenilenebilir enerji, turizm, sanayi ve inşaat) faaliyet gösteren şirketler, gerçekleştirdikleri yatırım tutarının %20'si üzerinden hesaplanan bir vergi indirimi alabilirler. Ancak, bu indirim, ilgili mali yılda ödenecek kurumlar vergisinin %50'sini aşamaz. Kalan indirim tutarı, aynı sınırlamalarla gelecek yıllara devredilebilir.
- Uygun yatırımlar için hızlandırılmış amortisman uygulanarak vergiye tabi gelir hızla azaltılabilir.

Serbest Ticaret Bölgesi Teşvikleri

- Serbest bölge yasası kapsamında uygunluk sağlandığı takdirde, kurumlar vergisinden (CIT) ilk iki ila beş yıl boyunca muaf tutulur ve bu sürenin ardından %10 oranında indirimli kurumlar vergisi uygulanır.
- Muafiyet süresinin sonunda, en az üç yıl boyunca amortisman tabi olan yeni edinilmiş varlıklara yapılan yatırımlar, bu yatırımların %25'ine karşılık gelen vergi tutarı kadar vergi indirimi hakkı kazanır. Bu vergi indirimi, ilgili mali yılda ödenecek verginin %50'sini aşamaz. Kalan indirim hakkı, aynı sınırlamalarla birlikte takip eden yıllara devredilebilir, ancak bu devir hakkı vergi amortisman süresini aşamaz.

Madencilik Sektörü Teşvikleri

50 milyon ABD dolarından (USD) fazla yatırım yapmayı taahhüt eden bir madencilik şirketi, büyük yatırımcı madencilik şirketi olarak kabul edilir. Büyük yatırım madencilik yasası kapsamında, aşağıdaki teşvikler sağlanmaktadır:

- Asgari gelir vergisinden muafiyet,
- Çıkarılan madenleri işlemekle yükümlü şirket için indirimli kurumlar vergisi oranı,
- Gümrük ve ithalat vergilerinden muafiyet,
- Yurtiçinden satın alınan ekipman ve yatırımlar için KDV iadesi.

Büyük yatırım madencilik şirketlerine uygulanacak vergi düzenlemeleri, Ocak 2025 itibarıyla Vergi Kanunu'na dahil edilmiştir.

Hidrokarbon Sektörü Teşvikleri

Araştırma ve üretim aşamalarında faaliyet gösteren hidrokarbon şirketleri, Madagaskar Petrol Yasası uyarınca gümrük ve ithalat vergilerinden muaf tutulmaktadır.

İhracat İşleme Bölgeleri (EPZ)

İhracata yönelik imalat ve işleme faaliyetlerini teşvik etmek amacıyla kurulmuş olan EPZ'lerde yatırım yapan yabancı şirketler aşağıdaki avantajlardan yararlanabilir:

- 5 yıl süreyle kurumlar vergisi muafiyeti, ardından %10 kurumlar vergisi oranı
- %10 oranında düşürülmüş temettü vergisi
- Meslek vergilerinden muafiyet
- Makine, ekipman ve hammadde ithalatında gümrük vergisinden muafiyet
- Faaliyetlerin sona ermesi halinde sermaye ve kârların serbestçe transferi
- %20'ye kadar yabancı personel istihdamına izin verilmesi

Mali ve İdari Avantajlar:

- Şirket tescili, lisans alma ve gümrük işlemlerinde basitleştirilmiş idari prosedürler,
- Yatırımların ve mevzuat uygunluğunun kolaylaştırılması konusunda Madagaskar Ekonomik Kalkınma Kurulu (EDBM) desteği,
- Liberal döviz rejimi, sermaye, kâr ve temettülerin serbestçe geri gönderilmesine olanak tanır,

Madagaskar Ekonomik Kalkınma Kurulu (EDBM)

Madagaskar'ın yatırım için tek durak noktası olan Madagaskar Ekonomik Kalkınma Kurulu, yatırımcıların işini kolaylaştırmakta, işlem sürelerini kısaltmaktadır. (EDBM)'in bürosu olan yerlerde bu Ofis, şirket kuruluşu gibi görevleri yerine getirmektedir. Ticari Şirketler Hakkındaki Kanun'da öngörülen tüm şirket türleri, EBDM bünyesinde ve/veya vergi dairelerinde kurulabilmektedir.

C. MADAGASKAR ÜLKESİNDEKİ TÜRK YATIRIMLARI

1. Önde Gelen Yatırımlar ve Sektörler Hakkında Bilgilendirme

Aksaf Power Ltd. (Aksa Enerji Üretim A.Ş.)

Ülkedeki en büyük Türk yatırımı olan Aksaf Power Ltd. (Aksa Enerji Üretim A.Ş.) 60 Megavat kapasiteli fuel-oil elektrik üretim santrali 20 yıl alım garantili bir kontrata sahiptir. Toplam yatırım 70 milyon dolarlık bir bütçeye sahiptir¹. Bunun dışındaki Türk yatırımları oldukça küçük ölçeklidir.

2. Türk Yatırımcıların Karşılaştıkları Sorunlar

Madagaskar'daki diğer yatırım yapan ülke vatandaşları gibi Türk vatandaşları da birtakım sıkıntılar ile karşılaşmaktadır. Bunlardan ilki ülkede bankacılık sektörünün yeterince gelişmemiş olmasıdır. Ülkede 11 ticari banka faaliyet göstermektedir ve bunların çoğu yabancı bankaların iştirakleridir. Ancak, bankacılık hizmetlerine erişim sınırlıdır; nüfusun büyük bölümü bir banka hesabına sahip değildir. Madagaskar'da bankalardan döviz çekimi ve transferi ülkenin ekonomik istikrarını koruma ve döviz rezervlerini yönetme amacıyla belirli kısıtlamalara tabi olabilmektedir. Bankacılık işlemleri uzun sürmekte, banka transferlerinde zaman zaman hesaplara ulaşmak çok vakit alabilmekte, hesap transfer kayıtlarında kayıplar ve bunların soruşturulmasında aksaklıklar yaşanabilmektedir.

Diğer taraftan gümrüklerde tarife dışı engeller ile karşılaşabilmektedirler. Ülkede bürokratik mekanizma oldukça hantal olup, işlerin ilerlemesi çok yavaştır. Bundan dolayı çoğu zaman gecikmeler yaşanabilmektedir.

Her ne kadar merkez yerlerde güvenlik sıkıntısı olmamasına rağmen ülkenin bazı kesimlerinde gasp, hayvan kaçakçılığı vb. gibi olaylar yaşanabilmektedir. Yollar tek gidiş-geliş şeklindedir ve bakıma muhtaçtır. Asfaltlanmış ana arterler dışında çoğu yol toprak yoldan müteşekkildir. Ülkede 3 operatör (Yas, Orange, Airtel) bulunmakta, cep telefonu ana yollar boyunca çekmektedir. Elektrik ve suya başkent dışında erişim oldukça zordur. Elektrik ve su idaresi JIRAMA yeni abonelikler için uzun bir süre (bir yıla kadar) verebilmektedir.

Öte yandan ülkede yolsuzluk ciddi bir problem olup Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün (Transparency International) yayımladığı 2024 Yılı Yolsuzluk Algı Endeksi sonuçlarına göre Madagaskar 180 ülke içinde 140'ncı sırada yer almaktadır. Ancak buna karşın ülkede yolsuzlukla mücadele için oluşturulmuş kurumlar (BIANCO (Bureau indépendant anti-corruption), ARAI (Agence de Recouvrement des Avoirs Illicites), PAC (Pole Anti-Corruption) bulunmaktadır.

Ayrıca Madagaskar ile Türkiye Cumhuriyeti arasında gelir üzerinden alınan vergilerde Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi ve Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına ilişkin anlaşmaların bulunmaması yatırımcılarımız için şartları zorlaştırmaktadır.

¹ Aksa Madagaskar'dan ayrılma kararı almış ve karar Eylül 2024'te Kamu Aydınlatma Platformunda duyurulmuştur. Bu kapsamda şirkete ait 2017 yılından bu yana devrede olan 66 Megavat kapasiteli fuel-oil elektrik üretim santralinin satışı yapılmış olup 2026 Haziran'a kadar söz konusu tesisin işletilmesine devam edilecektir.

D. MADAGASKAR'DA DİĞER ÜLKELERİN YATIRIMLARI (Doğrudan Yabancı Yatırımlar)

Madagaskar'da Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Doğrudan Yabancı Yatırım	2019	2020	2021	2022	2023
Doğrudan Yabancı Yatırım Girişi (milyon ABD Doları)	474	359	300	396	415
DYY Stoku (milyon ABD doları)	7 980	8 339	8 638	9 092	9 100
Greenfield Yatırım Sayısı*	5	6	2	1	14
Greenfield Yatırımlarının Değeri (milyon ABD Doları)	91	330	128	8	8.5

Kaynak: UNCTAD.

* Greenfield Investments, bir ana şirketin sıfırdan yeni operasyonel tesisler inşa ederek yabancı bir ülkede yeni bir girişime başladığı bir Doğrudan Yabancı Yatırım şeklidir.

Fransa, Morityus, Çin ve Amerika Birleşik Devletleri, Madagaskar'ın ana yatırımcıları olmaya devam etmektedir. BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı'na (UNCTAD) göre, 2023 yılında ülke, 2022'deki 396 milyon ABD dolarına kıyasla 415 milyon ABD doları tutarında doğrudan yabancı yatırım girişine sahipti. Toplam doğrudan yabancı yatırım stoku yükselmiş ve UNCTAD'a göre 2023'te 9,1 milyar ABD dolarına ulaşmıştır.

Ülke Bazında Madagaskar'da Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Ülke	Toplam Tutar (Milyon USD)	Oran %
Fransa	199.4	26
ABD	129.61	16.9
Morityus	79.76	10.4
Japonya	104.30	13.6
Güney Kore	58,30	7.8

Kaynak: Madagaskar Merkez Bankası, 2023

* Aksa Enerji Üretim A.Ş.'nin, Madagaskar'da 70 milyon dolarlık yatırımı olmakla birlikte DYY olarak sınıflandırılmamaktadır.

E. YATIRIMCILAR İÇİN YARARLI BİLGİLER

Ülkemiz, Madagaskar'da henüz yeteri kadar tanınmadığı için, fuarlar, ticaret heyetleri, alım heyetleri, temsilcilik, ofis-mağaza açma ve yerli ortak edinme gibi mevcut pazara giriş araçlarının, tümünün kullanılmasında yarar bulunmaktadır.

Faydalı Linkler:

EDBM (Madagaskar Ekonomik Kalkınma Kurulu (EDBM))

Mail: edbm@edbm.mg

Tel: +261 22 670 40

Website: <https://edbm.mg/>

Madagaskar Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı

<https://www.presidence.gov.mg>

Başbakanlık Ofisi

<https://www.primature.gov.mg>

Dışişleri Bakanlığı

<https://www.diplomatie.gov.mg/>

Posta, Telekomünikasyon ve Dijital Geliştirme Bakanlığı

<https://www.mndpt.gov.mg/>

Ekonomi ve Maliye Bakanlığı

<https://www.mef.gov.mg/>

Tarım, Hayvancılık ve Balıkçılık Bakanlığı

<https://www.minae.gov.mg/>

<https://www.mpeb.mg/>

Enerji ve Hidrokarbonlar Bakanlığı

<https://meh.mg/>

Maden Bakanlığı

<https://www.mmrs.gov.mg/>

Turizm ve El Sanatları Bakanlığı

<https://www.tourisme.gov.mg>

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı:

<https://www.micc.gov.mg>

Madagaskar Merkez Bankası

<https://www.banky-foibe.mg/>

UYARI: Bu raporda yer alan bilgiler, firmalarımıza yardımcı olmak amacıyla ilgili kurum/kuruluşlardan alınan bilgiler, ilgili ülke mevzuatından yapılan çeviriler, internette yapılan araştırmalar ve üçüncü taraflarca yayımlanmış rapor vb., dokümanlardan temin edilmiştir. Bu nedenle bunların raporda kullanılması, bu bilgilerin tamamen güncel ve hatasız olduğu anlamına gelmemektedir.

T.C. Antananarivo Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği